

meg, amelyre befejezése után vissza fogunk térni. Miután a serdülőkorban és ifjúkorban (12—22 évig) levők lélektani vizsgálatairól van szó, s ennek alsó évei a középfokú iskolák alsó tagozatait is érinti, bennünket is érdekelnie kell.

Rozsondai Zoltán cikke a tanítóképző-intézeti tanárok nyári fizikai értekezletének megállapításaihoz lézi gondolatait a fizikai munkáltató tanításról. Nem nagy híve ennek a tanítási formának még a tanítóképzőben sem; bár teljesen elvetni nem meri. A fizikai fogalmakat, törvényeket három csoportra osztja: 1. azok, amelyek a munkáltató tanításra egyáltalán nem alkalmasak, 2. olyanok, amelyek alkalmas anyagot nyújtanak munkáltatásra, de fogalmai és megállapításai annyira egyszerűek, hogy kár reá időt pazarolni. Hozzá kell fűznünk, hogy ilyen a mi iskolai fokunkon nem igen van. A 13—14 éves tanulónál egyszerűnek látszó volta miatt elhanyagolt részletek sokszor meglepetést okoznak később a tanárnak. Harmadik csoportba tartoznak azok a fogalmak és törvények, amelyek szerinte valóban alkalmasak a munkáltató tanításra. Ezeket föltétlenül szükséges is ily módon feldolgozni. De ezek száma szerinte igen csekély, úgy hogy a munkáltató elv nem fogadható el a fizikatanítás alapjául. Okfejtése alkalmas arra, hogy túlzásoktól visszatartson, de mérsékletében fölösleges mértékig meg. (mgy.)

A *Népoktatási Szemle* IV. füzetében *Imre Sándor* röviden megvilágítja annak a fogalomzavarnak tarthatatlanságát, amely a nevelés és tanítás, a nevelés és oktatásban kétféle, jól szétválasztható tevékenységet lát.

Nevezetesebbek még *Padányi Andornak*, a Tanfelügyelők Orsz. Egyesületének 1934. évi közgyűlésen elhangzott elnöki megnyitója (A kollektívizmus mint pedagógiai gondolat) és *Jankovits Miklós dr.* cikke az érzelmek neveléséről. Lapszemléi között figyelmet érdemel 53 hazai és külföldi nevelésügyi folyóirat cikkeinek áttekintése, amely híven mutatja a múlt év pedagógiai törekvéseit. (mgy.)

Az *Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közöny* márciusi számában főképpen két cikk vonja magára figyelmünket. Mindkettő a mai tanítási mód méltatása — pro és kontra, — amint az a két cikk zárószavaiból kitérünk.

Az egyik szerint: »A munkáltató fizikatanítás eddigi eredményeire nyugodtan tekinthetünk vissza.« »És ha a gazdasági kényszer miatt eddig aránylag kevés középiskolában honosodott meg a módszer, e kevés iskolával is nem egy nemzetet előztünk meg. A továbbfejlesztésért való törekvésbe pedig nem szabad belefáradni.«

A másik ezzel zárja gondolatsorait: »Én a munkáltató tanításban pedagógiai visszaesést látok. Vele oly ballasztot veszünk fel a jelzett tantárgyak (ezek cikkíró szerint a természetrajz, kémia, fizika) gondolatjába, hogy végül meg sem tudunk majd tőle mozdulni. A tudomány halad, a közlerdő anyag szaporodik, a jelszavunk az legyen: könnyebben, jobban, minél többet nyújtani a szellemi javakból.«

Megjegyezzük, hogy a két cikk nem vitatkozik egymással, hanem a két tanulmány, illetve a második csak elmékedő vélemény, véletlenül került együvé a szerkesztő asztalán.

Péchy Aladár cikke »A munkáltató fizikatanítás« címen részben összefoglalást ad, részben tisztázza a vezetőszenpontokat, amelyek néhány középiskola VII.—VIII-ik osztályában bevezetett munkáltató tanítás 5 évi próbálkozása után levonható. Cikkében tisztázza a munkáltató fizikatanítás lényegét, amelynek szervesen kell belekapcsolódnia a tanításba, tehát nem azonos a különálló fizikai gyakorlatokkal; röviden, de igen találóan jelöli meg a munkáltató tanítás célját. Figyelmet érdemel az a megállapítása, hogy a tanár kísérleteinek, magyarázatának, megállapításainak feladata a természet megismerésére vezető eljárásnak, útnak megmutatása; jobban megismeri ezt a tanuló, ha ezeket maga igyekszik elvégezni a tanár segítségével.

Foglalkozik azután a következő kérdésekkel: 1. A feladatok kiválasztásának elve; 2. a munkáltató órák száma; 3. a tanár szerepe, 4. az órák külső berendezése, 5. a munkáltató fizikatanítás értéke.

Bölcs mérsékletét mutatja, hogy a VII. osztályban 10—15, a VIII.-ban 8—10 teljes munkaórát elegendőnek állapít meg a tapasztalat szerint. De jó hatását látja évi 5—6 munkáltató órának is, azonkívül azt látná legtökéletesebb megoldásnak, ha minden órán volna mód beiktatni egy-egy rövid önálló kísérletet a tanulók részére.

Az értékmegállapításról szóló 5. pont utolsó sorai legkiemelkedőbbek: »Az elmúlt 5 évben a módszert alkalmazó valamennyi tanár egyöntetű megállapítása szerint a munkáltató eljárás bevezetése határozott előnyére vált a fizikatanításnak, és pedig minden vonatkozásban.

További feladatnak tekinti a módszer kiterjesztését apróbb részletekben, ennek az eljárásnak behozatalát az alsófokú fizikatanításba. Megemlíti, hogy ez utóbbi irányban a Sophianumban és az Erzsébet-nőiskola alsó osztályaiban történtek próbálkozások jó eredménnyel.

A másik, Fehér Jenő »Jelszópedagógia« című cikke a »kikristályosodott tapasztalatok« pedagógiájának elvi alapján áll. A munkáltató tanítást főképpen a természetrajz szempontjából bírálja, de vizsgálata körébe bevonja a kémiát és fizikát is. Megállapítja, hogy már a heurisztikus — kérdve-kifejtő — tanalok is időt rabol el a tanártól, kapkodásra kényszeríti, nem termel ki fejlettebb tanulótípust, hiszen jó és rossz tanulók közt az arányszám nem változott. Az öntevékenységre alapozott »jelszó« pedagógia ezt súlyosbította csak. Nem nevel önállóságra, nem szünteti meg a figyelmetlenséget, mert ennek csak új kibúvót teremtett. Az ügynevezett munkatanítás évszázadok fáradozásán, tévedésén, tudományos bukfacezések árán akarja a már meglévő és egyszerűen átadható ismereteket a tanulóval megszereztetni.

Képviseli az előadó tanár típusát. Mint legfőbb rosszat említi: »amit a heurisztikus módszerről az előzőkben mondtam, fokozottabban érvényes a munkatanításra vonatkozólag.« Ennek dacára nem meri sehoh kimondani: térjünk vissza tehát a kezdet kezdetére, a dogmatikus tanítási formára, amelynek tarthatatlanságát nem Comenius Amos János mondta ki legelőször!

Alaptévedésére mutat az, hogy a munkáltató tanításban tisztán manuális tevékenységet lát, amikor azt mondja, hogy ez az elv helyes a »kézimunka, pl. mintázás, szlőjd, vagy más egyéb« terén, senkisémm gondol arra,

hogy tantárggyá avassák a bélyeggyűjtést, »mely annyi alkalmat szolgáltat az öntevékenységből származó tanulásra«.

A két cikk külső formájáról csak annyit, hogy míg az első elég bőven hivatkozik irodalomra, a másik mindent önmagából merít. Rögtön feltűnik, hogy az első forrás bővebb.

A két cikk belső lelkisége még többet mond. Péch A. igen mérsékelt, józan álláspontot foglal el, de soraiból látszik, hogy nem a munkáltató tanítással kezdte tanári munkáját, tehát ismeri mindegyiket. A második cikk írója egy szóval sem hivatkozik arra, hogy megpróbálta volna a *munkáltató* tanítást. Minden során látszik, hogy egy kihalásra ítélt tanítási módszer alapján állva csak »elméleti«, de általa soha nem próbált tanítási formáról mond ítéletet, mielőtt annak értékéről kísérletezés útján véleményt alkothatott volna. Cikkének címét nyugodtan idézhetjük: ez az igazi »Jelszó-pedagógia«!

(mgy.)

A Monatschrift für höhere Schulen 33. köt. (1934) 6. füzetében *Max Krüger* erre a kérdésre ad választ: helyes-e a középiskolai latin nyelvű oktatást már a 10 éves korban megkezdeni? Válasza, — a klasszikus filológusok évszázados hagyományaihoz képest — igenlő: »még senkisémbizonyította be eddig, hogy a 10 éves gyermekek lelkileg alkalmatlanok a latin nyelv tanulására; másfelől oly nagy az idegen nyelv tanulásának és különösen a korai latinnak a jelentősége, hogy ennél jobb kiválasztó eszközök nem lehet elgondolni. Persze, egy feltételnek mindenesetre teljesédenie kell a sikerhez: a gyermekeknek szívesen kell tanulniok s a latin legyen kedvelt, sőt a legkedveltebb tantárgyuk.« (367. l.). A szerző tehát nem teszi kérdés tárgyává a latin nyelv általános jogosultságát a nevelés mai céljainak szempontjából; a latin nyelvnek a mai tantervekben is helyet követel, mégpedig dogmaszerű biztonsággal. Cikkében inkább arra törekszik, hogy az elkerülhetetlen latin tanítást *lélektani eszközökkel* megkönnyítse. Ebből a célból a 10 éves gyermek lélektani sajátosságaiból indul ki és kívánja a játszva tanulást, — a nyelvtani formáknak kis »személyek« gyanánt való kezelését (a szavaknak kis »történeteik« vannak, ezek a flexiók stb.), — a kitaláltatást (az idegen és anyanyelv megfeleltetései) — »a romantikusoknak mindent átélkesítő nyelvfelfogását« a tanár részéről, — az anyanyelvről latinra való fordítást stb., — mindezt a gyermekek játékos kedvének, funkcióörömeinek és reális érzékének felhasználásával. — Amennyire nem látjuk biztonságban a latin nyelv évszázados pozícióját a német középiskolákban, annyira helyeselhetők a szerző törekvései a latin nyelv tanításának módszeres újjáalakítására. Hynemű erőfeszítéseket azonban nemcsak a klasszikus nyelvekre nézve kell tennünk, hanem általában minden tantárgy területén.

A modern nyelvi oktatásra nézve kitűnő példát adott a szerzőtől is idézett *E. Otto* (*Methodik und Didaktik des neusprachlichen Unterrichts*, 3. kiad. 1925.). *Otto* két elvre támaszkodik, melyeket *Spranger* formulázott így: a nyelvoktatásnak egyfelől a gyermek fejlettségét, lélektanát kell figyelembe vennie, másfelől pedig a modern nyelvélektan és nyelvlogika jelen állását.